

Čas jako „ne-věc“

Jazykové návyky, spojené s tématem „času“, je třeba vždy znovu prověřovat, protože jsou plné chyb, svádějících i naše myšlení. Říkáme např. že čas (budoucnost) „přichází“. Ale když jde třeba o někoho, kdo přichází (nebo o něco, co se odněkud přibližuje), víme, že přichází odněkud, kde byl už předtím; o budoucnosti však nemůžeme mít za to, že „byla“ ještě předtím, než začala přicházet. To znamená, že stále musíme mít na paměti, že „čas“ nejen není „věc“, ale že to není ani „dění“, tj. že „přicházení času“ není ani událost (sebe rozlehlejší), ani nějaké „prázdné dění“, že však jeho „přicházení“ je podmínkou a předpokladem (ty termíny ovšem opět nevyhovují) toho, aby se vůbec něco mohlo dít. Vedle tohoto „přicházejícího času“ musíme připustit čas, který je nerozlučně spjat s děním, přesně s konkrétní událostí (rozumí se pravou, tj. vnitřně integrovanou událostí). Necháme-li stranou (pro zvláštní zkoumání, zajisté nezbytné) nejjednodušší události (zejména pak „virtuální“), platí, že taková událost nejprve vůbec není, pak se začíná dít a má „před sebou“ (směrem do budoucnosti) více méně určitý „čas“ (jako pro dění určený termín), a posléze v průběhu svého dění jakoby ubývá její budoucnosti a přibývá naopak její bylosti. Každá taková „reálná“ pravá událost využívá při postupu svého „stávání se“ aktuálností reliktv jiných událostí (a někdy dokonce nejen reliktv) ke svému uskutečňování. Některé tyto relikty (eventuelně víc než relikty) jiných událostí mohou zůstat tímto děním ve větší nebo menší míře nedotčeny a mohou posléze představovat větší část reliktv této nové události, když už pominula. (Tyto dočasně do události zapojené jiné události nebo jejich části či relikty) dělají pak dojem něčeho trvalého, pokud jejich „termín“ je mnohem rozsáhlejší než „termín“ dané události.) Tento „druhý“ typ času je spjat s aktivitou událostí-subjektů, která směřuje do budoucnosti a tedy proti jejímu přicházení; zároveň však za sebou nechává výsledky svého aktivního usilování, a to postupně tak, že ty počáteční jsou jakoby nejstarší, zatímco ty poslední jsou jakoby nejnovější – umístíme-li je na „časové ose“.

(Písek, 070913-1.)